Vlaams Parlement

699 (2015-2016) – Nr. 1
ingediend op 10 maart 2016 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Gwenny De Vroe

over het beheersen van wateroverlast in het kader van een integraal waterbeleid

verzendcode: LEE

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:
Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:
Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Ingrid Lieten, Els Robeyns;
Johan Danen.

Toegevoegde leden:
Stefaan Sintobin.

INHOUD

I. Toelichtingen 4
1. Toelichting door minister Joke Schauvliege 4
2. Toelichting door W&Z en MDK 5
2.1. Acties op het terrein 6
2.2. Gezamenlijk beheer van bron tot monding 11
3. De wateroverlast van 15 tot 17 januari 2016 – toelichting door VMM 12
3.1. Hydrologische analyse 12
3.2. Terreinanalyse en acties 13
3.3. Maatregelen 14
3.4. Verdere opvolging na de overstromingen van 15-17 januari 2016 15
3.5. Conclusies 16
II. Vragen en opmerkingen van de leden 17
1. Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde 17
2. Tussenkomst van Koen Daniëls 17
3. Tussenkomst van Gwenny De Vroe 18
4. Tussenkomst van Dirk de Kort 19
5. Tussenkomst van Ludo Van Campenhout 19
6. Tussenkomst van Marius Meremans 19
7. Tussenkomst van Lydia Peeters 20
8. Tussenkomst van Bruno Tobback 20
9. Tussenkomst van Wilfried Vandaele 20
10. Tussenkomst van Bart Nevens 20
11. Tussenkomst van Ingrid Pira 21
12. Tussenkomst van Tinne Rombouts 21
III. Antwoorden van de sprekers 22
IV. Bijkomende vragen en bespreking 24
Gebruikte afkortingen 26
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 2 februari 2016 een gedachtewisseling met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw en Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de beheersing van wateroverlast in het kader van Integraal Waterbeleid.

De presentaties die werden getoond tijdens de gedachtewisseling en best samen met het verslag worden gelezen, zijn terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichtingen

1. Toelichting door minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* benadrukt dat er al heel wat gebeurd is sinds de grote wateroverlast van 2010. Er werd een stand van zaken opgemaakt en er werd een lijst opgesteld van noodzakelijke regelgeving en van bijkomende investeringen. Elk jaar werd er een voortgangsrapportage besproken in de commissies voor Leefmilieu en Openbare Werken.

De minister geeft een stand van zaken van de aanpak van de wateroverlast. Op 18 december 2015 heeft de Vlaamse Regering de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen vastgelegd. Daardoor kan de wateroverlast op een meer gecoördineerde manier worden aangepakt. Die plannen sommen namelijk een aantal concrete maatregelen op voor de korte en de lange termijn. Daarbij wordt ingezet op de drie p's: protectie, preventie en paraatheid.

Protectie

Bij protectie is het vooral de bedoeling om het water vast te houden aan de bron. In dat kader zijn er heel wat investeringswerken gebeurd. Er werden bufferbekkens aangelegd, er zijn slibruimingen gebeurd en er is een intelligent sturingssysteem geïnstalleerd. De Hemelwaterverordening, die sinds 1 januari 2014 verder verstrengd is, bepaalt dat men bij het bouwen moet zorgen voor zoveel mogelijk infiltratie, zowel op het private als op het openbare domein. In juli 2014 werd dat aangevuld met maatregelen tegen erosie. Een erosiecoördinator ondersteunt 95 gemeenten bij de uitvoering van de gemeentelijke erosiebestrijdingswerken. De gemeentelijke erosiebestrijdingsprojecten, die liepen van 2002 tot 2014, gingen onder meer over de aanleg van dammen, erosiepoelen, bufferbekkens en buffergrachten.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid bevat verplichte erosiebestrijdingsmaatregelen. De vergroening van de bedrijfstoeslag kan extra subsidies opleveren. Dit jaar werd ook KRATOS opgericht, een aanpak die bedrijfsadvies op maat kan geven, onder meer over de bodem. Het VLIF biedt dertig percent ondersteuning voor productieve investeringen en honderd percent voor niet-productieve investeringen. Dan gaat het bijvoorbeeld over de aanleg van erosiedammen uit plantaardig materiaal. PDPO III gaat vooral over het afsluiten van beheerovereenkomsten voor erosiebestrijding. De VMM zal ingaan op de investeringen in bufferbekkens.

Preventie

Inzake preventie zijn er al belangrijke stappen gezet voor de signaalgebieden. De watertoets is strenger geworden. Er is ook kennisopbouw rond overstromingsbestendig bouwen. Voor de signaalgebieden werkt men in drie reeksen. In 2014 werden er 66 signaalgebieden aangeduid, goed voor 1404 hectare. In 2015 is er een tweede reeks van zeventien signaalgebieden goedgekeurd, goed voor 233 hectare.

Een derde reeks, goed voor 151 gebieden, is momenteel in voorbereiding binnen de CIW.

In die context is de uitbouw van een flankerend beleid heel belangrijk. De lokale besturen moeten de signaalgebieden op een correcte manier inkleuren. Dat verloopt echter niet zo vlot, vooral door het fenomeen van de planschadevergoeding. Het Rubiconfonds kan daarbij een tegemoetkoming bieden. Er zijn instrumenten die een snellere realisatie van de projecten mogelijk maken. Ook grondmobiliteit en grondverwerving behoren tot de mogelijkheden. In de Dendervallei werd er bijvoorbeeld gevraagd om te kunnen werken met grondruil.

Er is een draaiboek voor de opmaak en de actualisatie van de overstromingsgevoelige gebieden. In 2010 stelde men vast dat de watertoets niet altijd correct werd toegepast. Sindsdien is er verder ingezet op ondersteunende modules waardoor de watertoets beter en uniformer kan worden toegepast. Er is eveneens een standaardformulier voor werken aan de onbevaarbare waterlopen zodat het aanvragen van een machtiging wordt gefaciliteerd.

De mogelijkheden van waterrobuust bouwen moeten beter bekend worden gemaakt bij particulieren. De architect speelt op dat vlak een belangrijke rol. Daarom financiert de overheid een waterconsulenten bij de Vlaamse Architectenorganisatie NAV. Verder werden door de VMM de technische mogelijkheden onderzocht in onder meer Beersel en Sint-Genesius-Rode.

Paraatheid

Als er toch wateroverlast dreigt, dan is de paraatheid cruciaal. In oktober 2013 werd een informatieplicht ingevoerd. Daarover loopt er een bevraging bij notarissen en immobiliënkantoren. De eerste resultaten zullen in maart bekend zijn. De portaalsite www.waterinfo.be moet zorgen voor duidelijke informatie.

Het is ook belangrijk om crisisoefeningen te doen en om noodinterventieplannen op punt te stellen. Daarbij moet men vooral aandacht besteden aan de afstemming tussen de verschillende entiteiten.

Communicatie meerlaagse waterveiligheid

Er is een symposium georganiseerd over meerlaagse waterveiligheid. Op de website www.integraalwaterbeleid.be wordt dit begrip uitgelegd in een filmpje. Dat betekent dat alle actoren hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. Tegen het einde van dit jaar zal er daarover een communicatieplan worden opgemaakt. CIW zou hierover tegen eind 2017 een uitgebreide leidraad uitwerken.

Overleg met de verzekeringssector

Overleg met de verzekeringssector wordt voortgezet om te streven naar een structurele uitwisseling van informatie.

2. Toelichting door W&Z en MDK

Leo Clinckers, gedelegeerd bestuurder Waterwegen en Zeekanaal, behandelt vooral de grote waterbeheersingsprojecten op de bevaarbare waterwegen, namelijk het Sigmaplan, de Dender, het systeem Zenne en kanaal naar Charleroi en de Maas. Kathleen Bernaert, afdelingshoofd Kust van het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, behandelt het masterplan Kustveiligheid.

2.1. Acties op het terrein

2.1.1. Het geactualiseerde Sigmaplan

De realisatie van het geactualiseerde Sigmaplan is een prioritaire doelstelling van de Vlaamse Regering. Dat plan is gericht op de bescherming van de bevolking die woont in het gebied dat bedreigd wordt door overstromingen vanuit de Zeeschelde. Het geactualiseerde Sigmaplan moet de beveiliging voor de komende decennia garanderen, rekening houdend met het stijgende risico op overstromingen door de rijzing van de zeespiegel. Momenteel wordt er gewerkt aan de projectgebieden die volgens de beslissing van de Vlaamse Regering ten laatste in 2010 en 2015 opgestart moesten zijn. Ook de werken in het kader van het dijkenprogramma worden verder uitgevoerd.

Voor de 2010-projecten zijn de inrichtingswerken inmiddels in uitvoering gegaan. Het gaat om het gedeelte van de Hedwige-Prosperpolder dat in Vlaanderen gelegen is, het cluster Kalkense Meersen, het gecontroleerd overstromingsgebied Vlassenbroekse Polder, het GOG Wal-Zwijn, het cluster Dijlemonding en het cluster Durmevallei. Deze werken werden voorbereid in het kader van de uitvoering van het geactualiseerde Sigmaplan. Voor alle 2010-projecten werden er inrichtingsplannen opgemaakt. Het projectgebonden overleg werd gevoerd in projectmatige werkgroepen en in thematische subwerkgroepen. Na de goedkeuring van de GRUP's en de MER's konden de stedenbouwkundige vergunningsaanvragen worden ingediend. Voor al deze projecten is de uitvoeringsfase inmiddels opgestart of zelfs afgewerkt. De verdere uitvoering van de inrichtingswerken zal gefaseerd verlopen, naargelang het vorderen van de verwervingen en in afstemming met de reeds in uitvoering zijnde inrichtingswerken.

Voor de 2015-projecten worden momenteel de inrichtingsplannen opgemaakt. Het gaat vooral over het project Grote Nete, het cluster Dijlemonding, het cluster Nete en Kleine Nete, Bastenakkers-Ham en Zeeschelde Gentbrugge-Melle, Oudbroekpolder en Schellandpolder, Schousselbroek en Dorent op de Zenne. Voor een aantal van deze projecten zijn er al formele procedures opgestart ten behoeve van de opmaak van het MER. Daarna zullen ook de daaropvolgende formele procedures worden doorlopen.

Ook het project van de Demervallei tussen Diest tot Rotselaar krijgt vorm. Daarbij wordt er onder meer aandacht besteed aan natuur en waterrecreatie. De studiefase moet leiden tot een concreter voorkeursalternatief. Het dijkenplan in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan wordt gefaseerd voortgezet.

De projecten die opgestart of voortgezet werden in de regeerperiode 2009-2014 worden verder afgewerkt. Een van de meest in het oog springende en complexe projecten is de heraanleg van de 6,5 kilometer lange Scheldekaaien in Antwerpen. Dit project heeft een hoge 'return on investment' wat betreft de vermeden overstromingskosten. Dit project kadert binnen het geactualiseerde Sigmaplan. De nieuwe betonnen waterkeringsmuur moet negentig centimeter hoger zijn dan de huidige. Vooraf moet men echter de stabiliteit van de meer dan honderd jaar oude kaaimuren herstellen.

Ondertussen zijn er al een aantal realisaties op het terrein: de ontpoldering ter hoogte van Lillo, het gecontroleerd gereduceerd getijdengebied Bergenmeersen, het GOG-wetland Paardenweide. De GOG's Kruibeekse polder en Wijmeers zijn werkingsklaar. Voor de overige 2010-projecten zijn de inrichtingswerken nog in uitvoering. De volledige afwerking van het geactualiseerde Sigmaplan is voorzien tegen 2030.

Het gevaarlijke stormtij in de nacht van 5 op 6 december 2013 en het daaropvolgende stormtij in de vooravond van 6 december hebben in het Zeescheldebekken gelukkig

geen ravage aangericht. Het is tegen dit soort van stormen dat het Sigmaplan Vlaanderen moet beschermen.

2.1.2. Dender

De Denderstreek kende de voorbije decennia meerdere overstromingen, soms met aanzienlijke materiële en immateriële schade. Deze rivier, die een groot verval kent, doorsnijdt enkele steden en sterk verstedelijkte gebieden. In november 2010 moest de Dender, na een periode van grote neerslag, zeer grote hoeveelheden water afvoeren in de richting van de Zeeschelde. De capaciteit van de stuwen die de afvoer onder controle dienden te houden bleek daarbij onvoldoende.

Op de Dender zijn er in totaal veertien stuwen, waarvan acht in Vlaanderen. Zes van de acht stuwen zijn gebouwd rond 1865 en zijn thans aan vernieuwing toe. Het betreft de stuwen in Geraardsbergen, Idegem, Pollare, Denderleeuw en Aalst. De stuw in Teralfene zal worden afgeschaft. De herbouw van de stuwen op de Dender tussen Geraardsbergen en Aalst moet het mogelijk maken om een grotere hoeveelheid water af te voeren. De vergunning voor de nieuwbouw van de stuw te Aalst werd eind 2014 afgeleverd. De vergunning voor de stuw te Geraardsbergen werd bekomen in 2015. Ondertussen is W&Z in Geraardsbergen gestart met de bouw van een noodstuw. De studie rond de vervanging van de stuw in Denderleeuw en de afschaffing van de stuw in Teralfene is in uitvoering.

De stuwtechnologie voor de te vernieuwen stuwen – meer bepaald klepbalgstuwen – werd in één keer aanbesteed. Dat maakt een ver doorgedreven standaardisatie van de technologie mogelijk. Het contract rond deze klepbalgstuwen werd afgesloten in 2013.

De aanpassing van de Dender tussen Dendermonde en Aalst voor de scheepvaart tot 1350 ton zal eveneens leiden tot een verbetering van de waterbeheersing. Deze werken zullen namelijk gecombineerd worden met het vernieuwen en ontdubbelen van de stuw in Denderbelle die momenteel slechts één opening heeft. Dit project zit in studiefase.

Het is de bedoeling om alle stuwen op de Vlaamse Dender aan te besteden tegen 2018. Het Denderbellebroek dient als buffer voor het Denderwater dat tijdens periodes van hoogtij niet onmiddellijk kan geloosd worden in de Zeeschelde.

De zware wateroverlast van november 2010 leidde tot de opmaak van de conceptnota 'plan van aanpak wateroverlast Dender' die op 25 mei 2012 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Deze nota bevat een lijst van acties die de wateroverlast in het Denderbekken aanpakken. Deze lijst kwam tot stand op basis van een intense samenwerking tussen het bekkensecretariaat, de verschillende waterbeheerders en Ruimte Vlaanderen. De conceptnota vraagt dat er een strategische visie zou worden opgemaakt voor het Denderbekken, met de focus op wateroverlast.

In uitvoering hiervan werkten W&Z en de VMM, op basis van het concept van de meerlaagse waterveiligheid, een visie uit voor de onderbouwing van de keuzes op langere termijn voor de Dender en voor andere bevaarbare waterlopen met een significant overstromingsrisico. Het gaat over de Leie, de Bovenschelde, de Gentse kanalen, de IJzer en het kanaal naar Charleroi. Er is een eerste technische doorrekening gebeurd van tal van protectieve maatregelen. In 2016 zal er overleg zijn met alle betrokken maatschappelijke geledingen, zoals Natuur, Landbouw, Erfgoed en Recreatie. Het overleg zal bestaan uit een stuurgroep, een klankbordgroep en gebiedsgerichte en thematische werkgroepen. Zo wil men een maximaal gedragen maatregelenpakket uitwerken. Vervolgens zal een tweede generatie technische doorrekeningen uitgevoerd worden, die een verfijning betekenen ten opzichte van

de eerste generatie. Het integrale plan dat daaruit voortvloeit zal protectieve, preventieve en paraatheidsverhogende maatregelen bevatten.

Voor de noodzakelijke grensoverschrijdende samenwerking rond de Dender heeft W&Z via Commissie 1 van het Intergewestelijke Overleg Water aan zijn Waalse tegenhanger gevraagd om een aangepaste samenwerking rond de debietregelingen op de Dender. Deze besprekingen worden thans gevoerd. De nieuwe stuwen op de Dender zullen automatisch werken.

2.1.3. De IJzer

In de periode 2016-2020 zullen er ook projecten worden uitgevoerd op de IJzer. Door de vervanging van de sifons onder het kanaal Plassendale-Nieuwpoort zal de waterafvoer uit de streek rond Middelkerke geoptimaliseerd worden. Momenteel zijn er al vier van de zeven sifons vervangen of gesupprimeerd. De landbouwbebouwingen in de Blankaart zullen beschermd worden door middel van een ringdijk. In 2014 werd de stedenbouwkundige vergunning voor de aanleg van deze dijk bekomen. De eerste fase van de werken werd ondertussen uitgevoerd. Op het kanaal Ieper-IJzer zullen baggerwerken worden uitgevoerd. De afwatering in de polder Vladslo-Ambacht zal verbeterd worden door het ruimen van de kreek te Nieuwendamme. Er werd studiewerk verricht rond de invloed van eventuele pompen te Nieuwpoort-Ganzenpoot op het overstromingspeil in de winterbedding van de IJzer, rekening houdend met de stijging van de zeespiegel. Ook andere scenario's werden doorgerekend, bijvoorbeeld met een verbreding van de IJzer en met het gebruiken van de havengeul als bufferbekken. Het bovenpand van de Bergenvaart zal geruimd worden. W&Z zal ter hoogte van Houtem-Wallebeek een beschermingsdijk aanleggen. Ook hier zal er een maatschappelijk debat opgestart worden om een breed gedragen maatregelenprogramma te realiseren, een integraal plan dat rekening houdt met alle aspecten van de meerlaagse waterveiligheid. De financiële impact zal pas na het bepalen van het definitieve maatregelenplan kunnen worden ingeschat.

2.1.4. Het systeem van de Zenne/Kanaal naar Charleroi

Het kanaal naar Charleroi is gelegen in het zuidelijke gedeelte van het Zennebekken. Het kanaal heeft niet alleen een economische functie, maar wordt ook ingezet voor de waterbeheersing van het Zennebekken. Op het Waalse grondgebied monden de rivieren Samme en Haine rechtstreeks uit in het kanaal. Door een aantal overstortconstructies op de Zenne kan een belangrijk gedeelte van de grote wasdebieten overstorten in het kanaal naar Charleroi. Dit water wordt dus niet meer afgevoerd via de natuurlijke waterloop de Zenne. Dat is onder meer het geval in Lembeek, Anderlecht en Sint-Jans-Molenbeek. Stroomafwaarts van Brussel kan er vanuit het Zeekanaal terug water worden overgepompt naar de Zenne via de hevels van Eppegem.

Het afvoeren van het water van de Zenne, de Samme en de Haine via het kanaal naar Charleroi is geen probleem zolang de debieten beperkt blijven tot de ontwerpdebieten en de capaciteit van de afvoerriolen van de sluizen van het kanaal. De wasdebieten van 13 tot 15 november 2010 waren echter veel groter en daardoor overstroomde het kanaal.

In 2011 en 2014 werden er in Vlaanderen al een aantal maatregelen genomen om de afvoercapaciteit van het kanaal te verhogen en om het overstromingsrisico vanuit het kanaal te verminderen. De oevers die beschadigd waren door de wateroverlast, werden hersteld. Ter hoogte van de molens van Ruisbroek werd de linkeroever van het kanaal verhoogd. De hefhoogte van het afvoermechanisme van de sluizen van Halle, Lot en Ruisbroek werd verhoogd. Bij de sluis van Lembeek werden er drie afvoermechanismen en een afvoerschuif vernieuwd. Aan de sluizen van Lembeek, Halle, Lot en Ruisbroek werd er een elektrogeengroep geïnstalleerd om een ononderbroken

bediening van de afvoerriolen te garanderen. De waterpeilregeling en de bediening van de afvoermechanismen op het kanaal werden geautomatiseerd.

De wasdebieten in de Zenne zijn sterk toegenomen. Hoge wasdebieten komen ook vaker voor. Daarom zijn er belangrijke werken nodig om de regio in de toekomst veilig te stellen tegen wateroverlast. Het Waterbouwkundig Laboratorium heeft naar aanleiding van de wateroverlast van november 2010 een grondige studie uitgevoerd naar de oorzaken van deze wateroverlast en naar de maatregelen die de overlast in de toekomst kunnen beperken. De eerste resultaten van de studie werden in april 2014 voorgesteld aan de waterwegbeheerders van de onbevaarbare en van de bevaarbare waterlopen van het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De verbreding en verdieping van het kanaal naar Charleroi is hiervan een belangrijk onderdeel. Dat kan namelijk bijdragen tot het vergroten van de buffercapaciteit. In Wallonië zou er een bufferbekken van meer dan een miljoen kubieke meter moeten worden aangelegd en zou de Zenne moeten worden aangepast. In Vlaanderen en Brussel zouden de Zenne en haar stuwen eveneens moeten worden aangepast. Stroomafwaarts Brussel moet er een dijkverhoging worden aangebracht langs de Zenne en moeten er enkele bruggen worden verhoogd. Zo kunnen de overstromingsrisico's in het Zennebekken worden beperkt. Het studiewerk hierrond loopt. De voorgestelde maatregelen moeten nu verder uitgewerkt worden tot op projectniveau.

2.1.5. De gemeenschappelijke Maas

De Grensmaas is een typische regenrivier, met een afvoer die afhankelijk is van de neerslag in het opwaartse stroomgebied gelegen in Wallonië en het noordoosten van Frankrijk. De gemiddelde afvoer bedraagt ongeveer 235 kubieke meter per seconde. Bij langdurige droge periodes, vooral aan het einde van de zomer, kan de afvoer dalen tot tien kubieke meter per seconde of minder, terwijl er bij aanhoudende neerslag afvoeren van 3000 kubieke meter per seconde en meer kunnen worden bereikt. Er zijn maatregelen nodig om de bevolking en de infrastructuur in de Maasvallei hiertegen voldoende te beschermen. Een verdere verhoging van de bescherming tegen overstroming wordt vooral bereikt door het vergroten van de bergingscapaciteit van de winterbedding. Dat wordt gerealiseerd door het afgraven van zomeroevers, het uitvoeren van weerdverlaging, het aanpakken van de aanwezige grindplassen en het verwijderen van aanwezige harde infrastructuur in het winterbed. De projecten moeten een daling van de waterstanden realiseren bij hoge afvoer, maar mogen geen impact hebben op de waterstanden bij lage afvoer om een verdroging in het winterbed en in de grondwaterafhankelijke binnendijkse gebieden te voorkomen.

De Grensmaas vormt over vijftig kilometer de grens met Nederland. Daarom is een afstemming van de projecten aan de beide zijden van de grens noodzakelijk inzake visie, ontwerp en planning.

Er is ook synergie nodig met andere functies. Na uitvoering van de werken ontstaan er namelijk vaak gebieden met hoge natuurwaarden die bij uitstek geschikt zijn voor zachte recreatievormen zoals wandelen en fietsen op de dijk.

Voor een verdere verhoging van de veiligheid tegen overstromingen zal er een bijkomend grootschalig project uitgevoerd worden ter verruiming van de rivier op het grondgebied van Maasmechelen en Dilsen-Stokkem. De werken omvatten een verlaging van de zomeroever, een verbreding van het zomerbed en een weerdverlaging. Het project zal uitgevoerd worden in de periode 2015-2019. Het project zal gefinancierd worden door drie partners, namelijk nv De Scheepvaart, Rijkswaterstaat en een private partner, namelijk de exploitant van grind Steengoed-Projecten. Nv De Scheepvaart heeft met deze partners een samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarin de verantwoordelijkheden van elke partij bepaald zijn. Door de uitvoering van het project zal de beveiliging tegen overstromingen in een belangrijke zone van de

Grensmaas verder stijgen tot een afvoer die slechts een keer om de 250 jaar voorkomt. Door de uitbreiding van het winterbed zullen bovendien de stroomsnelheden in deze zone verminderen en kan de erosieschade aan de zomeroevers en de winterdijken worden gereduceerd.

2.1.6. Masterplan Kustveiligheid

Kathleen Bernaert, afdelingshoofd Kust van het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, licht het masterplan Kustveiligheid toe. De Vlaamse kust en de laaggelegen polders lopen een belangrijk risico op overstromingen. Het masterplan Kustveiligheid, dat op 10 juni 2011 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, moet de Vlaamse kust en haar kusthavens beschermen tegen een storm die slechts een keer om de duizend jaar voorkomt. Dit masterplan moet de bewoning in de kustzone en in het laaggelegen achterland beveiligen tot 2050. Daarbij wordt er ook rekening gehouden met de te verwachten zeespiegelstijging. De plannen worden gefaseerd uitgevoerd. De meest kritische zones krijgen daarbij voorrang. De kustveiligheid werd voor het eerst getoetst in 2007 en 2008. In 2015 werd de hertoetsing aanbesteed. De resultaten daarvan worden eind 2016 of begin 2017 verwacht.

De zandsuppleties op de stranden of in de duinen zijn de voornaamste maatregel. Tot op heden werd er al meer dan 6 miljoen kubieke meter zand aangevoerd op de stranden. Er werden al zandsuppleties uitgevoerd in De Panne en Koksijde. In Koksijde werd er ook een duinverhoging uitgevoerd met de heraanleg van de Gilles Scottlaan erbovenop. In 2012 werd er ook in Wenduine een zandsuppletie uitgevoerd. In De Haan-Wenduine zijn er jaarlijkse suppleties. Na de Sinterklaasstorm van december 2013 werden er in het voorjaar van 2014 belangrijke noodsuppleties uitgevoerd ter hoogte van Bredene, De Haan-Wenduine en Blankenberge. In de winter van 2013-2014 werden er ook belangrijke suppletiewerken uitgevoerd van Oostende-Centrum tot Oostende-Raversijde en van Middelkerke-Bad tot Middelkerke-Westende. Het Oosteroeverstrand te Oostende werd verbreed. In 2015 werden er nog suppleties uitgevoerd in Blankenberge, Knokke-Heist, en Middelkerke-Westende. Voor dit jaar zijn er nog suppleties gepland voor De Haan-Wenduine en Knokke-Heist.

Deze zogenaamde zachte maatregelen worden waar nodig aangevuld met harde maatregelen op de zeedijken. In Oostende werd de renovatie van de Albert I-promenade en het Zeeheldenplein in 2012 gerealiseerd. De Albert I-promenade werd uitgerust met een mobiele waterkering. Bij de renovatie van het Zeeheldenplein werd er een golfdempende uitbouw gerealiseerd op de zeedijk. De zeedijk van Mariakerke tot Raversijde dient ook heringericht te worden. De studie zal eind 2016 worden voltooid. Net vóór de zomer van 2015 werd te De Haan-Wenduine de volledige zeedijk gerealiseerd, met een verbreding van tien meter aan de westzijde en van drie meter aan de oostzijde. Daarbij wordt er altijd aandacht besteed aan de toeristische en recreatieve meerwaarde van de zeedijk. De harde maatregelen worden daarom steeds uitgevoerd in overleg met de lokale besturen. In Middelkerke zullen de suppleties gecombineerd worden met een verbreding van de zeedijk, met de integratie van een golfdempende constructie. De opdrachten voor het technische en het architecturale ontwerp werden uitgeschreven. Na de selectie van de kandidaten kan de studie van start gaan.

Na jaren van studie en overleg kan men vanaf 2016 ook werk maken van de uitbreiding van het Zwin. Het Zwin zal met 120 hectare worden uitgebreid. De uitbreiding wordt omsloten met een nieuwe zeewerende dijk die voorzien zal zijn van een fiets- en wandelpad met uitkijkpunten.

De kusthavens vormen de zwakste schakel binnen het masterplan Kustveiligheid. Zij zullen vooral beschermd worden door middel van stormmuren. In Nieuwpoort wordt er aan de zeezijde van de havengeul een kering gebouwd die bestaat uit

twee landhoofden en een tussenliggend segment. Bij stormvloed zal dat segment in een verticale stand worden geplaatst. De doorvaartbreedte van de kering bedraagt 38 meter. De studies van dit project zijn afgerond en de aanbesteding is voorzien. In Oostende zijn er langs de havengeul al heel wat waterkeringen gerealiseerd. Voor de overige locaties zullen de kosten en baten en de milieueffecten worden geanalyseerd. De ontwerpstudie voorziet in de bouw van een stormmuur rond de jachthaven van Blankenberge. Ook hier wordt er gestreefd naar een architecturale meerwaarde. Het ontwerp is klaar en de werken zijn aanbesteed. Na de zomer zullen de werken worden aangevat. Voor de waterkeringen langs de kustbaan in Zeebrugge zal er in 2016 wellicht een stedenbouwkundige vergunning worden verleend. Het ruimtelijk uitvoeringsplan van de kustjachthaven wordt uitgewerkt in samenwerking met de stad Brugge.

2.2. Gezamenlijk beheer van bron tot monding

Leo Clinckers merkt op dat het meetnet van het Hydrologisch Informatiecentrum van het Waterbouwkundig Laboratorium, samen met de operationele metingen aan de kunstwerken op de waterwegen, een continu zicht biedt op de peilen en de afvoer van de waterwegen. Deze metingen zijn essentieel voor een grondige analyse en voor het ijken van hydrologische en hydraulische rekenkundige modellen. Ze bieden ook een goed overzicht in crisisperiodes.

2.2.1. Uitbreiding van het meetnet

Het bestaande meetnet van het Waterbouwkundig Laboratorium wordt volledig vernieuwd. Er worden bijkomende debietmeters geplaatst. In 2013 werden er ook twee extra peilmeters geplaatst op het kanaal Bossuyt-Kortrijk, twee op de Leie en een op Brugge-Sluis. Op de Leie te Wervik zal er ook een extra peilmeter worden geplaatst. De bijkomende peilmeters op het Zeekanaal Brussel-Schelde en op het kanaal naar Charleroi zijn operationeel. In het najaar van 2013 werd er ook gestart met de modernisering van het hele bestaande peil- en debietmeetnet. De oude dataloggers worden systematisch vervangen door een robuust nieuw type dat de data doorstuurt naar de databank. Ook de meetinfrastructuur wordt geoptimaliseerd. De getijdenmeetposten langs de Zeeschelde worden als eerste voorzien van nieuwe radars en dataloggers. Daarna werden de meetposten in de Brugse Polders en in het IJzer- en Leiebekken aangepakt. Er zijn ook een aantal uitbreidingen gepland in het VMM-meetnet van de onbevaarbare waterlopen.

Sinds 2013 krijgt het Waterbouwkundig Laboratorium vanuit Wallonië operationele afvoervoorspellingen voor de Maas, de Dender en de Zenne. Vanuit Nederland krijgt het operationele voorspellingen voor de Maas. Voor de Westerschelde en de kust is er sinds een aantal jaren een voorspellingssysteem. De voorspellingsdiensten van de VMM en van MOW hebben afspraken gemaakt rond de communicatie naar de buitenwereld. De informatie op de bestaande websites is ook gelijkvormiger gemaakt. De definities van prewaak-, waak- en alarmdrempels zijn nu dezelfde op de bevaarbare en de onbevaarbare waterlopen.

2.2.2. Portaalsite waterinfo.be

Op 29 januari 2014 ging de portaalsite van de Vlaamse waterbeheerders, www.waterinfo.be, online, die de informatie over de bevaarbare en de onbevaarbare waterlopen samenbrengt. Het portaal zal doelgroepgericht werken. Ook de burger zal een profiel kunnen creëren om de voor hem relevante informatie snel terug te vinden. In maart 2015 hebben de trekkers van VMM en MOW in elke provincie een informatiesessie gegeven voor professionele gebruikers. De reacties van de ongeveer 400 aanwezigen waren overwegend positief. Er is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen alle partners, onder meer over het beheer en het onderhoud van deze portaalsite. In de toekomst zal deze portaalsite verder verbeterd worden en zal er gezorgd worden voor een mobiele toegang.

2.2.3. Crisisoefening Oost-Vlaanderen

De wateroverlast van 2010 heeft aangetoond dat een goede communicatie essentieel is, zeker in geval van crisis. Daarom organiseerden VMM en W&Z in oktober 2015 voor de tweede keer een gezamenlijke crisisoefening waarbij de lokale waterbeheerders, de hulpdiensten, de politie en de havens betrokken waren. Deze oefening werd gecoördineerd door de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen. Dat heeft geleid tot een verdere optimalisatie van de communicatie. De gegevens van het Waterbouwkundig Laboratorium worden verwerkt in modellen zodat de effecten van de klimaatwijziging kunnen worden meegenomen in de berekeningen.

3. De wateroverlast van 15 tot 17 januari 2016 – toelichting door VMM

3.1. Hydrologische analyse

Philippe D'Hondt, administrateur-generaal VMM, overloopt eerst de feiten rond neerslag en afvoer. Aan de hand van een kaart illustreert hij de totale hoeveelheid neerslag tussen 14 en 17 januari 2016 in Vlaanderen. Daaruit blijkt dat de as Sint-Niklaas-Mechelen-Leuven de hoogste neerslaghoeveelheden te verwerken kreeg. Op basis van de gemeten neerslaghoeveelheden en van de informatie uit de neerslagradars kan men zeggen dat de maximale hoeveelheden zich situeerden tussen 50 en 55 liter per vierkante meter. Deze neerslaghoeveelheden komen statistisch eens om de vijftien jaar voor. Voor een erkenning als natuurramp moet er 60 liter per vierkante meter vallen op een periode van 24 uur of 30 liter op een periode van een uur. Op sommige plaatsen was de neerslag zeer geconcentreerd in de tijd, bijvoorbeeld tot 47 mm op 12 uur tijd. Dat komt één keer om de twintig tot vijftig jaar voor.

Ook de hoeveelheid neerslag in de voorafgaande periode is belangrijk. Die kan men niet alleen visueel vaststellen, men kan ze ook opvolgen via metingen en cijfers over de bodemverzadiging. De zware neerslag van medio januari volgde op een droge herfstperiode en daardoor was de bodemverzadiging een stuk lager dan in november 2010. Dat was een gunstige situatie.

Op de achtste dag van elke maand publiceert de VMM een toestandsrapport over de waterlopen. Ook de informatie over de bodemverzadiging is daarin opgenomen. Een kaart toont de situatie op 7 januari 2016. Een grijze kleur wijst op een situatie die normaal is voor de tijd van het jaar. Een blauwe kleur betekent dat het natter is dan normaal, en een bruine kleur betekent dat het droger is dan normaal. Bij een verzadigde bodem zal er meer water afstromen dan bij een minder verzadigde bodem. De onderste kaart toont aan dat de volumes afstromend water midden januari niet uitzonderlijk waren. Die conclusie is alleen mogelijk voor meetpunten waar al lange tijd metingen gebeuren. Voor de gebieden aan de Benedenvliet te Aartselaar en aan de Molenbeek te Londerzeel ligt de terugkeerperiode van de afvoer op twee jaar en voor de Vondelbeek te Lebbeke op zeven jaar. Dat is op zich niet uitzonderlijk. Toch werden er lokaal zeer hoge waterstanden en piekdebieten genoteerd. Het piekdebiet dat werd gemeten in de Vondelbeek te Lebbeke komt statistisch maar een keer om de zestien jaar voor en het piekdebiet in de Kleine Molenbeek te Londerzeel slechts een keer om de 21 jaar. De meest intense neerslag viel namelijk in een periode van twaalf uur. Dat leidde lokaal tot uitzonderlijke piekdebieten. De neerslag hield echter niet lang genoeg aan om ook uitzonderlijk grote overstroomde volumes te genereren. Daardoor bleven de problemen beperkt tot de kleinere bovenlopen.

Uit recent onderzoek is gebleken dat dergelijke gebeurtenissen in de toekomst vaker zullen voorkomen. In 2015 publiceerde MIRA een klimaatrapport dat de huidige kans op hoogwaterdebieten in verschillende streken van Vlaanderen vergeleek met de kans zoals ze in 1996 werd berekend op basis van lange tijdreeksen. Een afvoer die tot 1996 om de honderd jaar voorkwam, komt nu om de zestig jaar voor. Door

de klimaatverandering zal de kans op kritieke overstromingen volgens de prognoses nog met een factor 2 tot 10 toenemen.

3.2. Terreinanalyse en acties

Bij de bespreking van de effecten op het terrein komen de reeds vermelde waterlopen opnieuw aan bod.

De meest extreme situaties werden vastgesteld langs de kleinere stroomopwaarts gelegen waterlopen. De schade langs de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie was beperkt, mede door de inschakeling van de beschikbare infrastructuur en de grote inspanningen van de crisisdiensten op het terrein. De 26 wachtbekkens van de VMM werden ten volle ingezet en ook het in aanbouw zijnde wachtbekken in Merchtem heeft ten dele gefunctioneerd.

Vondelbeek

In het gebied van de Vondelbeek, die onder meer over het grondgebied van Lebbeke, Opwijk en Dendermonde stroomt, heeft de VMM zes actieve wachtbekkens, met een totale capaciteit van 570.000 kubieke meter. Al die wachtbekkens waren gevuld en toch was dat niet genoeg. Twee stroomopwaarts gelegen wachtbekkens konden al het water niet opvangen. Daardoor werden er in de opwaartse zone een aantal woningen bedreigd. Door de acties van de hulpdiensten kon er echter veel schade worden voorkomen. Het vergroten van de buffercapaciteit kan in dit gebied een oplossing bieden, maar door de verspreide bebouwing zijn de mogelijkheden eerder beperkt. De kaarten tonen de situatie aan een van de wachtbekkens. De rode rechthoek op het overzicht links toont aan waar de figuur rechts verder op inzoomt. De donkerblauwe vlek rechts is de zone van het wachtbekken. Rond een aantal aanwezige huizen zijn er rode cirkels aangebracht. Een verdere vulling van het wachtbekken is daar niet mogelijk, omdat deze huizengroepen dan onder water komen te staan. Het is dus niet evident om de buffercapaciteit stelselmatig te vergroten. De VMM zal in overleg met de provincies en de gemeenten onderzoeken of er nog bijkomende mogelijkheden zijn die bovendien budgettair haalbaar zijn. Wellicht is het ook mogelijk om individuele woningen meer waterrobuust te maken.

Vliet-Molenbeek

De vallei van de Vliet-Molenbeek kende problemen in onder meer Merchtem en Londerzeel. De grootste wateroverlast deed zich voor aan de Kleine Molenbeek. Daarbij werd er een dertigtal woningen getroffen. In deze zone is er momenteel geen gecontroleerde buffering. In het gebied van de Grote Molenbeek werd wateroverlast vermeden in een aantal zones die in het verleden geregeld werden getroffen, onder meer nabij de Moorhoek en in Sneppelaar. De 200.000 kubieke meter beschikbare berging en de langsdijken konden het gevaar beteugelen. In dit valleigebied zijn er een aantal andere gecontroleerde overstromingsgebieden. Er vindt ook veel waterberging plaats in natuurlijke overstromingsgebieden. Toch blijven er problemen, onder meer door de bebouwing in overstromingsgevoelige gebieden. De VMM zal zijn inspanningen in dit valleigebied voortzetten, onder meer door de voltooiing van het wachtbekken in Merchtem. De VMM zal ook in overleg met alle betrokkenen onderzoeken welke totaaloplossingen er in dit gebied mogelijk zijn binnen de meerlaagse waterveiligheid.

Benedenvliet

Een derde getroffen valleigebied was dat van de Benedenvliet in Schelle en Aartselaar. Daar stonden verschillende straten blank en werd er ook een beperkt aantal huizen getroffen. Het gaat om een zeer sterk verstedelijkt gebied. De problemen in de opwaartse gebieden zouden kunnen worden verminderd door extra berging te voor-

zien op de lokale waterlopen. Om verschillende redenen was er midden januari in het meest afwaarts gelegen stuk een moeilijke afvoer. Daar gebeurt de afwatering naar de Schelde. Door het samenvallen van drie hoogtijperiodes met een hoge piekafvoer was er minder gravitaire waterafvoer mogelijk en moest er gepompt worden. Ook voor de roosterreiniger en voor het pompgemaal is er een optimalisatie mogelijk. Gelukkig kon de civiele bescherming de capaciteit opvoeren door de plaatsing van een tijdelijke pomp.

Dijle-Zennebekken

Voor het Dijle-Zennebekken waren er een aantal lokale knelpunten, vooral op de Maalbeek in Wemmel en Grimbergen en op de Weesbeek en de Keibeek in Kampenhout. Verschillende straten stonden blank, maar er werd slechts een beperkt aantal gebouwen getroffen. De provincie plant een uitbreiding van de bergingscapaciteit op de Maalbeek.

Bekken van de Gentse kanalen

In het bekken van de Gentse kanalen stonden er in het Waasland verschillende straten blank. De schade aan woningen bleef beperkt, mede door de goede werking van de aanwezige infrastructuur, waaronder een aantal pompgemalen. De VMM zal in overleg met de lokale waterbeheerders de mogelijkheden voor een verdere optimalisatie onderzoeken.

3.3. Maatregelen

Protectie

De spreker benadrukt dat waterbeheer geen zaak is van louter crisisbeheer. Als men paraat wil zijn bij wateroverlast, dan moet het patrimonium permanent in goede staat verkeren. Voorafgaand aan de hevige regenval van 15 januari gingen personeelsleden op het terrein een laatste keer de goede staat van de infrastructuur inspecteren. Ieder jaar worden alle waterlopen van eerste categorie geschouwd en gebeuren er herstellingen aan de oevers en de dijken. Ook na deze overstromingen zal een aantal dijkuitspoelingen moeten worden hersteld. Er is ook een gedifferentieerd maaibeheer van de waterbodem en van de oevers en dijken. De nieuwe code van goede natuurpraktijk maakt een meer pragmatische aanpak mogelijk.

Bovenop het gewone onderhoud zijn er ook slibruimingen. Jaarlijks komt er naar schatting 150.000 kubieke meter slib terecht in de waterlopen die worden beheerd door de VMM, onder meer door de erosie. De VMM probeert het slib aan een zo laag mogelijke kostprijs onder controle te houden. De kostprijs van slibruimingen wordt in belangrijke mate bepaald door de graad van verontreiniging. In de loop van de tijd is de kwaliteit van het slib gelukkig verbeterd. Het ruimen van het slib kost jaarlijks twee tot vijf miljoen euro. De gemiddelde kost per geruimde kubieke meter is gedaald van 43 euro in 2010 tot ongeveer 20 euro in 2015. Dat heeft ook te maken met de aanleg van gemakkelijk bereikbare sedimentvangen.

Ook voor de onbevaarbare waterlopen werden er de voorbije jaren grote inspanningen geleverd. Naast de jaarlijkse kosten voor onderhoud en uitbating, die zeven tot acht miljoen euro bedragen, wordt er ook ongeveer zeven miljoen euro geïnvesteerd. Er wordt een overzicht getoond van recent voltooide projecten. De linkerfoto toont het gevulde wachtbekken van de Moenebroekbeek in Lierde. De rechterfoto toont de Moenebroekbeek in natuurlijke omstandigheden.

Er zijn nog verschillende werken aan de gang. Sommige dossiers zijn echter geblokkeerd door disputen, meestal rond onteigeningen, die aanhangig werden gemaakt

bij de rechter. Een aantal investeringen kan op korte termijn worden gerealiseerd. De voorbereidingen zijn in volle gang, in overleg met de lokale besturen.

Het is ook de bedoeling om de bestaande infrastructuur optimaal te benutten. Door investeringen in performante afstandsbewakingssystemen wil VMM met een beperkte personeelsinzet, toch een goed 24/7-toezicht realiseren op de werking van de infrastructuur. Binnen een proefproject in het Demerbekken worden de wachtbekkens van eenzelfde vallei niet langer lokaal en individueel gestuurd. Door online modulering kan men realtime sturen. Zo kan men de schade voor het hele bekken maximaal beperken.

Preventie

Protectiemaatregelen zijn goed, maar hebben hun beperkingen. Wachtbekkens kunnen vol geraken, dijken kunnen doorbreken. Om aan preventie te kunnen doen, moet men echter een goed zicht hebben op de mogelijke problemen. Daarom is de VMM gestart met een proefproject om ook voor de gebieden waarvoor er momenteel geen gedetailleerde modellen zijn, een goed onderbouwde uitspraak te kunnen doen over de overstromingskans. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van een in het Verenigd Koninkrijk uitgewerkte methodiek die gebaseerd is op een digitaal hoogtemodel en op neerslaggegevens.

De VMM onderzoekt ook of het mogelijk is om het risicoprofiel van bestaande woningen in kaart te brengen. Zo kan men inschatten of een individuele bescherming van de woning mogelijk is en tegen welke prijs. In sommige gevallen is de kostprijs ingevolge de schade door een enkele overstroming even groot als de kosten die nodig zijn voor de ingrepen om de woning permanent te beschermen tegen overstromingsschade. Over het overstromingsveilig aanpassen en bouwen van woningen wil de VMM in overleg treden met actoren uit de privésector, zoals de verzekeraars, de immobiliënsector en de Vlaamse Confederatie van de Bouw. Dat was ook voorzien in de beleidsnota van de minister. De VMM wil ook zoeken naar de best practices voor de aanpak van die individuele bescherming. Het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf is met deze inventarisatie gestart, in opdracht van de VMM.

De bescherming aan de bron blijft een belangrijk aandachtspunt. Een van de mogelijke bronmaatregelen is infiltratie. De foto's tonen enkele infiltratietesten die momenteel worden uitgevoerd om na te gaan welke testen bruikbaar zijn. Na de aanpassing van 2014 zet de gewestelijke stedenbouwkundige verordening nog sterker in op infiltratie zodat een verdere uitwerking van de omkadering eveneens belangrijk is. Er wordt dan ook gewerkt aan verdere kennisopbouw rond de impact van bronmaatregelen en de wenselijke combinatie van de verschillende maatregelen.

Paraatheid

Door de regionalisering van het Rampenfonds heeft Vlaanderen nieuwe bevoegdheden gekregen. Om in dat kader gefundeerde uitspraken te kunnen doen, moet men een goed beeld hebben van de neerslag, vooraf in de voorspellingen, maar ook achteraf. Door de voltooiing van de neerslagradar in Houthalen-Helchteren zal men binnenkort ook in het oosten van Vlaanderen over goede data beschikken.

3.4. Verdere opvolging na de overstromingen van 15-17 januari 2016

In de week na de wateroverlast van januari heeft de minister aan de VMM en de CIW gevraagd om op korte termijn de situatie in kaart te brengen. In de schoot van de CIW hebben de verschillende bekkensecretariaten, in samenwerking met de gemeenten, een overzicht gemaakt van de gemeenten en wijken waar zich wateroverlast heeft voorgedaan. De verschillende waterbeheerders maakten een rapport

op van de piekafvoeren in het weekend van 15 tot 17 januari en van de problemen die zich hebben voorgedaan. De VMM publiceerde haar rapport via de website www.waterinfo.be.

Net als bij de vorige overstromingen staan de bekkensecretariaten ook nu in voor de kartering van de overstroomde gebieden, in samenwerking met de gemeenten. Tegen begin maart zullen de meeste overstromingsgegevens ingebracht zijn in het karteringsloket. De overstromingen van januari 2016 zullen meegenomen worden bij de actualisering van de kaart van de overstromingsgevoelige gebieden.

Het kan nuttig zijn om de werking van de waterbeheerders en van de betrokken diensten te evalueren. Gouverneur Lodewijk De Witte van Vlaams-Brabant organiseerde op 21 januari 2016 een dergelijk evaluatiemoment met de waterbeheerders, de brandweer en de provinciale crisiscel.

Het is ook belangrijk om de wateroverlast op te volgen op langere termijn. De komende jaren zullen er nog heel wat maatregelen worden genomen om de waterveiligheid in Vlaanderen te verbeteren. De overstromingsrisicobeheersplannen zijn geïntegreerd in de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021. Daarbij wordt rekening gehouden met het principe van de meerlaagse waterveiligheid. Op 8 januari 2016 besliste de Vlaamse Regering om de overstromingsrisicobeheerdoelstellingen te verankeren in de wetgeving. Hiermee zorgen we er voor dat naast de waterbeheerders, ook andere overheden deze doelstellingen in rekening nemen bij het plannen en bij het realiseren van hun beleid.

De uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen wordt door de CIW opgevolgd via een jaarlijks wateruitvoeringsprogramma. Dat WUP zal, naast een algemeen deel, ook elf bekkenspecifieke delen bevatten ter vervanging van de vroegere bekkenvoortgangsrapporten. Het document biedt een stand van zaken van de uitvoering van de acties en de maatregelen en een uitvoeringsplan voor het komende jaar. Zo kan men indien nodig acties bijsturen of nieuwe acties toevoegen om flexibel te kunnen inspelen op onvoorziene of wijzigende omstandigheden. Deze aanpassingen moeten natuurlijk passen binnen de visie en de maatregelen van de stroomgebiedbeheerplannen. Dit alles zal terug te vinden zijn op de website van de CIW.

3.5. Conclusies

De felle neerslag van 15 tot 17 januari 2016 heeft al bij al relatief weinig schade veroorzaakt. Dat is te danken aan de voorafgaande droge periode, aan de beschikbare infrastructuur en aan de inzet van velen op het terrein. Extra beschermingsmaatregelen zijn in uitvoering en gepland. Op sommige plaatsen worden de woningen echter te vaak bedreigd. Daarom zijn er in de dicht bebouwde valleien, en zeker langs de kleinere waterlopen, nog bijkomende initiatieven nodig.

Vanuit de principes van de meerlaagse waterveiligheid beklemtoont de spreker het belang van preventie en paraatheid om de risico's op wateroverlast te verminderen. Dat kan door individuele bescherming van vaak geteisterde woningen, de versterking van de paraatheid door goede crisisoefeningen en noodplannen en de verderzetting van het preventiebeleid. De watertoets en de informatieplicht moeten ervoor zorgen dat men zich bewust is van de risico's en dat men daar op een gepaste en betaalbare manier een antwoord kan op bieden. Ook de andere actoren van de CIW helpen om de events grondig in kaart te brengen en om er lessen uit te trekken. Er zijn ook al afspraken gemaakt voor de opvolging van de aanpak van de wateroverlast in de toekomst.

II. Vragen en opmerkingen van de leden

1. Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde maakt uit het overzicht van Philippe D'Hondt op dat de eerstvolgende grote overstroming een kwestie van tijd is. In januari hebben enkele gunstige factoren ervoor gezorgd dat het niet ging om een grootschalige overstroming. Enkele jaren geleden heeft de VMM het overstromingsrisico in Vlaanderen berekend. Is er intussen al een herberekening gemaakt die rekening houdt met de impact van de klimaatverandering en met de acties van de voorbije jaren?

De minister heeft een overzicht gegeven van de signaalgebieden waarvoor er een vervolgtraject wordt opgesteld. Dan ligt de verantwoordelijkheid vaak bij de provinciale of de lokale overheid. Zijn er daarvoor al ruimtelijke uitvoeringsplannen gemaakt? De lokale en de provinciale besturen kunnen gebruik maken van subsidies uit het Rubiconfonds. Dat fonds zou op termijn ongeveer honderd miljoen euro gaan bevatten, maar momenteel bevat het nog niet veel geld. De middelen werden twee jaar op rij overgeheveld naar de algemene begrotingsmiddelen. Hoeveel geld van het Rubiconfonds werd er de afgelopen periode gebruikt voor een daadwerkelijke bescherming van de signaalgebieden door de lokale en provinciale besturen?

De stroomgebiedbeheerplannen zijn op 18 december 2015 goedgekeurd, na de begrotingsbespreking. Zullen de prioriteiten die eruit voortvloeien dan aan bod komen bij de aanpassing van de begroting? Natuurpunt heeft een screening gemaakt van de stroomgebiedbeheerplannen op basis van de 'trias aquatica'. Dat zijn de drie principes van waterbeleid, namelijk vasthouden, bergen en afvoeren. Natuurpunt stelt vast dat het aspect vasthouden, dat de eerste prioriteit zou moeten zijn, minimaal ingevuld is. Daarop zou hij graag een technische en een politieke reactie krijgen.

Hij begrijpt dat het nu de bedoeling is om alle stuwen op de Vlaamse Dender aan te besteden tegen 2018. Vorig jaar heeft de minister echter gezegd dat de werken aan de stuw van Denderleeuw in 2017 zouden starten. Daarover wil hij wat meer duidelijkheid. Voor het Zennebekken werd er verwezen naar de studie van het Waterbouwkundig Laboratorium die in het voorjaar van 2014 afgewerkt werd. Hij zou verwachten dat er na twee jaar al meer duidelijkheid is over die plannen.

De infiltratieplicht die door de Hemelwaterverordening wordt opgelegd, is een goede zaak. Hoe zit het echter met de handhaving? Die vraag kan men ook stellen bij de koppeling aan een gescheiden rioleringsstelsel.

Het waterrobuust bouwen en renoveren kwam ook aan bod na de overstromingen van eind 2010. Het is immers niet onmogelijk om te bouwen in signaalgebieden, als men het waterbergend vermogen maar respecteert. Intussen zijn er folders uitgewerkt en is er overleg geweest met architecten. Heeft men op dat vlak ondertussen meer knowhow verworven? Wordt dit ook in de praktijk gebracht?

De talrijke slibruimingen kosten veel geld. Moet men niet meer inzetten op erosiebestrijding?

2. Tussenkomst van Koen Daniëls

Koen Daniëls wil weten welke ondersteuning Vlaanderen biedt voor de erosiebestrijding en voor de aanleg van bufferbekkens, buiten de planschade.

Bij de voorbije overstromingen kon een aantal gebieden worden gevrijwaard door het installeren van nieuwe pompgemalen. Zijn die pompgemalen ook goed op elkaar afgestemd? In het Waasland kwam het water van het pompgemaal dat de akkers

droog diende te houden bijvoorbeeld in dezelfde afvoer terecht die ook instaat voor de verschillende gemeenten.

Waar er vroeger om de honderd jaar een risico was op overstromingen, is dat nu soms al om de zestig jaar. Hoe kan het beleid daarop inspelen?

Hij vraagt zich af of de bufferbekkens volledig leeg waren vóór de overvloedige regenval. Hij vindt het ook belangrijk om hulpdiensten zoals de brandweer tijdig te waarschuwen. In dat verband vraagt hij zich af of men geen bijkomende automatische peilen dient te plaatsen.

3. Tussenkomst van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe stelt vast dat er, sinds de overstromingen van 2010 en de daaropvolgende resolutie van het Vlaams Parlement, al heel wat gebeurd is. Het werk is echter nog niet af. Ze hoopt dat de gewoonte om te rapporteren over dit dossier zal worden voortgezet.

Wanneer kan men het eindrapport verwachten over het pilootproject in Beersel en Sint-Genesius-Rode?

De meerlaagse waterveiligheid zal een belangrijke component worden in het BRV. In dat kader werd er vanuit de werkgroep Denderland een proefproject opgestart waarbij ook de gemeente Geraardsbergen, Ruimte Vlaanderen, de VLM en W&Z betrokken werden. Daar wordt een planningsproces voorbereid waarbij de bestemming van frequent overstromende gronden gewijzigd zal worden. Indien nodig zal er een oplossing worden gezocht via een compensatie of een ruiloperatie. Wanneer zullen de resultaten van dat proefproject bekend zijn? Wat zijn de belangrijkste doelstellingen bij de beoordeling van dat proefproject?

Er worden ongeveer honderd dossiers per dag opgesteld met betrekking tot de watertoets. Toch moeten de gemeentebesturen nog bijkomend worden gesensibiliseerd. Welke initiatieven wil de minister nemen op dat vlak?

Bij de vastgoedsector loopt er een enquête over de informatieplicht. Wanneer zullen de resultaten van daarvan bekend zijn? Ze denkt dat er voor de kartering op perceelsniveau moet worden gekeken. De term mogelijks overstromingsgevoelig gebied moet misschien worden vervangen door een andere term? Wat zijn de alternatieven?

Sinds 5 oktober 2014 kunnen de middelen van het Rubiconfonds worden ingezet voor het uitbetalen van planschade bij herbestemming van signaalgebieden. De lokale besturen werden daarvan op de hoogte gesteld, maar in juni 2015 waren er nog geen projecten ingediend. Wil de minister die heroriëntering evalueren? Zo ja, tegen wanneer? Zijn er sinds juni 2015 nog aanvragen gebeurd? Welke middelen zijn er daarvoor gebruikt? In de begroting werden de middelen van het fonds namelijk met twee miljoen euro verminderd.

De minister stond achter de ontwikkeling van intelligente sturingssystemen die het mogelijk zouden maken om de bufferbekkens in realtime en gezamenlijk te bedienen. In dat verband vraagt de spreekster naar de resultaten van het proefproject in het Demerbekken.

Wat zijn de belangrijkste resultaten van het overleg met de verzekeringssector?

Bij de vorige rapportering werd gezegd dat de vernieuwing van de stuwen in Idegem en Pollare in juni 2015 zou worden opgestart. Uit de huidige toelichting van Leo Clinckers blijkt echter dat de studie nog moet worden opgestart. Alle stuwen op de

Vlaamse Dender zouden in 2018 worden aangepakt. Ze hoopt dat de vooropgestelde timing gehaald kan worden.

4. Tussenkomst van Dirk de Kort

Dirk de Kort merkt op dat ingrepen zoals het verharden van voortuinen en het dichtgooien van grachten bijdragen tot een verdere verslechtering van deze problematiek. Hoe kunnen de lokale besturen en de provinciebesturen bijdragen aan de bewustwording bij de bevolking op dit vlak?

Bij de aanpak van projecten is er een grote terughoudendheid bij de provinciebesturen. Een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan blijft vaak uit omwille van de discussie over de betaling van de planschade. Moet er op dat vlak geen bijsturing gebeuren?

Hoe verloopt de samenwerking van W&Z en VMM met de lokale besturen? W&Z heeft vroeger met een aantal gemeentebesturen uit het Antwerpse gesproken over het Sigmaplan. Het Schelde-Landschapspark moest mee bijdragen tot de verhoging van het draagvlak bij de lokale besturen en bij de bevolking. Welke maatregelen treffen de administraties om het draagvlak effectief te verhogen? Wordt de samenwerking rond het Schelde-Landschapspark nog voortgezet?

5. Tussenkomst van Ludo Van Campenhout

Ludo Van Campenhout merkt op dat het district Merksem, dat in de jaren 1998 tot 2000 het meest overstroomde gebied was, ondertussen niet meer overstroomt. Dat is te danken aan een aantal maatregelen van de stad Antwerpen, onder meer het verplicht maken van groene daken. Dat heeft ook een effect op de captatie van fijn stof. De opmerking van Hermes Sanctorum-Vandevoorde over het belang van infiltratie kan hij dus beamen.

Piekregens zullen in de toekomst blijkbaar steeds vaker voorkomen. Daarom hecht hij veel belang aan een integraal waterbeheer.

Hij betreurt dat men bij de verkoop van een huis in Merksem nog steeds moet melden dat het gaat over een watergevoelig gebied, ook al zijn er de voorbije zestien jaar geen overstromingen meer geweest.

6. Tussenkomst van Marius Meremans

Marius Meremans merkt op dat er enorme hindernissen moeten genomen worden om een kunstwerk te kunnen aanpassen. In de Denderstreek is er een bouwvergunning voor de stuw van Aalst. In Geraardsbergen komt er een noodstuw. De zes andere stuwen worden aanbesteed tegen 2018. Het effect zal natuurlijk pas merkbaar zijn als alle stuwen aangepast zijn. Daarnaast zijn er echter ook gecontroleerde overstromingsgebieden en bufferbekkens nodig. Op al deze vlakken werd er vooruitgang geboekt.

De burgemeester van Lebbeke vroeg om de aanleg van een bijkomend bufferbekken. De capaciteit voor een verdere uitbreiding is echter beperkt omwille van de verspreide bebouwing. Hoe wil men de lokale besturen zo ver krijgen dat ze op dit vlak hun verantwoordelijkheid opnemen, bijvoorbeeld door voorwaarden op te leggen bij het verlenen van een bouwvergunning?

De VMM is verantwoordelijk voor de onbevaarbare waterlopen eerste categorie en de provincies, de gemeenten en de polderbesturen voor de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie. Is er voldoende afstemming tussen de diverse beheerders van de onbevaarbare waterlopen? Zou het niet logisch zijn om te evo-

lueren naar één enkele beheerder, zonder de lokale expertise verloren te laten gaan? De provincies, de gemeenten en de polderbesturen voeren werken uit aan de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie. Wordt dat geld goed besteed?

Hij vraagt ook dat de capaciteit van de bufferbekkens op de onbevaarbare waterlopen zou vermeld worden op www.waterinfo.be.

7. Tussenkomst van Lydia Peeters

Lydia Peeters sluit zich aan bij de bemerkingen van Gwenny De Vroe. Het Maasgebied blijft al enkele jaren gespaard van wateroverlast, dankzij de werken die werden uitgevoerd door nv De Scheepvaart.

De lokale besturen worden aangemoedigd worden om een gescheiden rioleringsstelsel aan te leggen. Als er bij het eerstvolgende overnamepunt nog een gemengd rioleringsstelsel is, ontstaat er vaak wateroverlast stroomopwaarts van dat overnamepunt. Men krijgt dan de indruk dat de problemen te maken hebben met de aanleg van de nieuwe riolering. Vergen dergelijke situaties geen bijkomende actie?

8. Tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback denkt dat de groendaken nog een initiatief waren van het vorige Antwerpse stadsbestuur. Hij stelt vast dat bijna alle initiatieven voor het vasthouden van water genomen werden door de lokale besturen. Hij zal daarover een schriftelijke vraag stellen. Hij heeft de indruk dat het Vlaamse Gewest op dat vlak tekortschiet in zijn taak van vergunningenverlener en decreetgever. Welke andere overheden nemen er op dat vlak een verantwoordelijkheid op?

9. Tussenkomst van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele weet dat er momenteel voor 83 signaalgebieden een vervolgtraject is vastgelegd. Over de 151 andere signaalgebieden is er nog geen beslissing genomen. Op welke termijn zal de regering daar werk van maken? In de schoot van de CIW zouden ondertussen de voorbereidingen voor een tachtigtal signaalgebieden zijn afgerond. Waardoor wordt de uitwerking van de vervolgtrajecten via opmaak van gemeentelijke of provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen vertraagd of verhinderd? Ligt dit aan het talmen van de lokale overheden? Procedures zoals MER en RUP nemen veel tijd in beslag. Moet men kiezen voor snellere instrumenten, bijvoorbeeld in het kader van het decreet Integraal Waterbeleid?

Het stoort hem dat de lokale en de provinciale overheden nog altijd vergunningen afleveren in de kwetsbare gebieden. Het ergert hem nog meer dat de Vlaamse overheid daartegen niet in beroep gaat. Men wil dit probleem wel inventariseren. Met een inventarisatie alleen komt men echter geen stap vooruit. Kan men dat op een andere manier aanpakken?

10. Tussenkomst van Bart Nevens

Bart Nevens heeft een dubbel gevoel bij deze presentatie. De getroffen maatregelen zijn ongetwijfeld nuttig, maar de problematiek van de wateroverlast blijft bestaan. Een van de oorzaken is de klimaatopwarming. Een andere oorzaak is echter de verharding en het verdwijnen van de open ruimte. Dat werd nog niet vernoemd. Elke dag verdwijnt het equivalent van tien tot twaalf voetbalvelden aan open ruimte. In Vlaanderen is 26 percent van de oppervlakte bebouwd, bij een Europese gemiddelde van vier percent. Hoever staat men met het proefproject rond infiltratie? Is het daarvoor niet te laat? Het is de bedoeling om hemelwater te bufferen in regenwaterputten en infiltratiebekkens. Als die vol zijn lopen ze echter nog altijd over in de

beken. Wat doet men met grote verharde oppervlakten waar er weinig recuperatie is van regenwater? In welke mate wordt er daar werk gemaakt van infiltratie? Wordt er voldoende regenwater lokaal gebruikt? Moet er een inhaaloperatie gebeuren voor de grote verharde oppervlakten die nog dateren van voor de nieuwe gewestelijke stedenbouwkundige verordening? Is er in het buitengebied wel voldoende bufferingscapaciteit? Het waterbeleid wordt centraal aangestuurd via de CIW. Het hemelwater van vandaag is het drinkwater van morgen.

Hij wil het ook hebben over de kwaliteit van het water. De slechte waterkwaliteit van de Zenne is het gevolg van het afvalwater dat in Brussel geloosd wordt. Bij de aanleg van nieuwe rioleringen zijn de gemeenten verplicht tot maatregelen om de waterkwaliteit te garanderen. Bij grote projecten op de Zenne moet men nagaan welke illegale lozingen er op die waterloop gebeuren. De voorzitter zegt dat dit een ander debat is.

11. Tussenkomst van Ingrid Pira

Ingrid Pira legt zich vooral toe op het aspect ruimtelijke ontwikkeling. Ze vroeg zich af wat er daarover zou gezegd worden in het kader van de wateroverlast. Ze vraagt zich af waarom de woorden verharding en ruimtelijke ontwikkeling niet voorkomen in de drie documenten. De verharding is nochtans een van de oorzaken van de wateroverlast in Vlaanderen. Ze vraagt zich af of men in het BRV geen maatregelen zou moeten opnemen om de verharding af te bouwen. Men zou bijvoorbeeld een aantal maatregelen kunnen afspreken die zouden worden genomen vanaf een bepaald percentage ruimtebeslag.

12. Tussenkomst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts, voorzitter, is blij met de goede opvolging van het beleid inzake wateroverlast. Er werden al heel wat maatregelen genomen. Op het vlak van preventie en paraatheid werden er zeker grote stappen voorwaarts gezet. Daardoor zal het risico op overstromingen beperkt worden en bovendien zullen de overstromingen die er toch zijn minder schade aanrichten. In de toekomst moet men op die twee punten verder kunnen inzetten. De uitdagingen blijven echter immens. Ze wil weten of er al meer duidelijkheid is over het noodzakelijke budget. Op www.waterinfo.be kan iedereen de nodige informatie vinden.

De CIW zou een methodiek uitwerken voor het uitwerken van gemeentelijke hemelwaterplannen. Wordt er extra aandacht besteed aan die plannen in gebieden met een verhoogd risico? Welke ondersteuning kunnen de gemeenten daarvoor krijgen? Op lokaal niveau moet men namelijk zorgen voor een maximale buffering.

Ze is blij dat de oefening rond paraatheid positief geëvalueerd wordt. In de gebieden met een verhoogd risico zou die oefening geregeld herhaald moeten worden. Ook op het gemeentelijk vlak moet men daar voldoende aandacht aan besteden.

Verschillende commissieleden vragen zich af of de vooropgestelde timing voor de protectiemaatregelen kan aangehouden worden, in het bijzonder voor de Dender. Het is de bedoeling om alle werken in aanbesteding te hebben tegen 2018. Sommige dingen zullen dan echter nog in studie zijn. Wat is de timing van het aangekondigde integraal plan voor het Dendergebied?

Hoe kan men een individuele bescherming van de meest kwetsbare woningen aanpakken? Is dat een werk van de eigenaars of kan ook de overheid een rol spelen?

Verschillende commissieleden hebben blijkbaar de indruk dat de afstemming niet altijd optimaal is. Uit de vorige hoorzittingen bleek echter dat er een goed overleg is tussen de verschillende waterbeheerders, zeker bij overstromingen. Dat zou dus niet

het belangrijkste knelpunt zijn. Bij een evolutie naar automatische sturingen is de onderlinge afstemming van de systemen wel belangrijk. Wat is de stand van zaken?

III. Antwoorden van de sprekers

Philippe D'Hondt nuanceert de stelling van Hermes Sanctorum-Vandevoorde dat het vasthouden van water niet zou opgenomen zijn in de stroomgebiedbeheerplannen. In de speerpuntgebieden gaat er veel aandacht naar het vasthouden van water. Aan Chris Steenwegen van Natuurpunt heeft hij een uitgebreid antwoord gestuurd. Dit zal ook aan bod komen op het overleg met Natuurpunt eind februari 2016.

De VMM heeft een zicht op de keuring van de privériolering. De handhaving van de infiltratieplicht gebeurt echter ook via de controle op de bouwvergunning. Daar heeft de VMM weinig zicht op. Op het vergunningenniveau worden de infiltratievoorschriften zeker goed gevolgd. De VMM wil de impact ervan verder vergroten door het opstellen van duidelijke richtlijnen voor diegenen die de infiltratieplicht moeten opleggen. In de praktijk wijken ze soms zonder goede onderbouwing af van de infiltratieverplichting.

De resultaten van het proefproject Beersel zijn op de website van VMM terug te vinden onder de vorm van actiefiches. De verschillende waterbeheerders werken wel degelijk samen voor de sturing. De provincie Vlaams-Brabant vraagt dat men zou evolueren naar een sturingssysteem met communicatie tussen de verschillende wachtbekkens, om te voorkomen dat het probleem wordt verplaatst.

Het is de bedoeling om meerdere riviercontracten af te sluiten met de verschillende bestuurslagen. Rond de Maarkebeek werd er bijvoorbeeld een riviercontract afgesloten tussen de VMM, de stad Oudenaarde, de gemeente Maarkedal en de provincie. Binnen de schoot van de CIW zijn de gemeenten, de provincies en de verschillende departementen vertegenwoordigd. Daar wordt er dus per definitie sterk samengewerkt.

Door het lokaal pact zal een deel van de gemeentelijke taken overgenomen worden door Aquafin. In die context kan er een oplossing worden gezocht voor de overnamepunten.

Het is volgens *Leo Clinckers* de bedoeling om alle verouderde stuwen in het Denderbekken tegelijkertijd vernieuwd te hebben in 2020. De verschillende werken volgen echter niet hetzelfde traject. De stuwen van Aalst en Geraardsbergen zijn heel complex en vergen een lange realisatietermijn. Daarom werden die als eerste aangepakt. Die werken zijn ondertussen gestart, zij het dat er in Geraardsbergen beroep is aangetekend tegen de bouwvergunning. De raad van bestuur heeft beslist om de werken toch op te starten, gezien het belang van het project. Voor het project van Denderleeuw loopt de studie. De huidige constructie dateert van 1865. Er is diepgaand onderzoek nodig om bijkomende werken te vermijden. Het blijft nog altijd mogelijk om de werken tegen 2020 af te ronden. De stuwen van Idegem en Pollare zijn vrij eenvoudige constructies die sneller gerealiseerd kunnen worden.

Er is een eerste doorrekening gebeurd van de mogelijke pistes in het Denderbekken. Dat wordt begeleid door een groep met alle betrokken overheden. De dynamiek van die vergadering zal bepalen hoe snel het globaal plan voor de Dender gerealiseerd wordt.

Bij het geactualiseerde Sigmaplan merkt hij op dat het niet eenvoudig is om grote gebieden te reserveren om ze te laten onderlopen bij hoge waterstanden. Dat betekent namelijk dat men deze gebieden onttrekt aan hun huidige bestemming. De eerste partners in dat proces zijn de steden en gemeenten. In sommige gevallen

wordt er een samenwerkingsovereenkomst afgesloten om alle belangen goed te kunnen inschatten en invullen.

In 2014 was er een eerste ontwerp van studie over het Zennebekken overgemaakt aan de verschillende actoren, namelijk de beheerders van de bevaarbare en de onbevaarbare waterlopen, en dit van het Waalse en het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Op basis van de terugkoppeling van deze actoren werd de studie begin 2015 afgewerkt. Die studie werd overgemaakt aan de verschillende actoren. W&Z is actor door zijn betrokkenheid bij het kanaal naar Charleroi en bij de Zenne stroomafwaarts van Brussel. Er zal ook afstemming nodig zijn over de gewestgrenzen heen vermits de Zenne haar oorsprong vindt in Wallonië. Op korte termijn zal de studie worden voorgelegd aan de raad van bestuur en vervolgens aan de minister.

Minister *Ben Weyts* vult aan dat men de acties voor de Zenne en het kanaal naar Charleroi kan terugvinden in de presentatie.

De werken aan de stuw in Denderleeuw zouden aangevat worden in 2017. Daar onderzoekt men nog of het dient te gaan over renovatie of over nieuwbouw. In juni 2015 heeft men in deze commissie gezegd dat de studie over de stuwen van Idegem en Pollare in 2018 van start zou gaan. Die doelstelling blijft gehandhaafd.

Minister *Joke Schauvliege* merkt op dat het beleid voor de signaalgebieden, dat in de vorige regeerperiode werd uitgewerkt, impliceerde dat er niet meer of op een aangepaste manier zou gebouwd worden in die gebieden. Daarover werd er ook een omzendbrief verspreid. De lokale besturen schieten echter tekort bij de uitvoering van die maatregel. Een van de redenen is de vrees voor planschade. Daarvoor kan men echter het Rubiconfonds inzetten. Momenteel bevat dat fonds 2,6 miljoen euro, maar op termijn zullen er meer middelen zijn. In 2015 heeft de Vlaamse Regering vastgesteld dat er nog geen enkel RUP klaar was en dat de middelen van het fonds dus niet konden worden aangewend. Daarom heeft ze toen beslist om het geld over te hevelen naar de algemene middelen. Een overzicht van alle lopende RUP's is terug te vinden op www.signaalgebieden.be. De Vlaamse Regering wil de lokale autonomie maximaal respecteren, maar in het geval van de signaalgebieden verloopt dat niet optimaal. Daarvoor wil ze nu de evaluatie van de CIW afwachten.

Voor de stroomgebiedbeheerplannen wil ze extra middelen vragen bij de aanpassing van de begroting.

Ze is het niet eens met de stelling dat er geen handhaving is voor de verplichte infiltratie en afkoppeling. Er werd een verplichte keuring ingevoerd. Het waterverkoopreglement bepaalt dat de drinkwatermaatschappijen elk jaar moeten rapporteren over de keuringen. Uit dat rapport blijkt dat er in negentig percent van de gevallen geen problemen zijn. De Vlaamse Regering heeft extra budgetten vrijgemaakt voor investeringen in rioleringen. Het is uiteraard de bedoeling om correcte aankoppelingen te realiseren.

Ze begrijpt niet waarom men aandringt op meer inspanningen rond erosie. De vroegere maatregelen, die gebaseerd worden op vrijwilligheid, hadden inderdaad onvoldoende effect. Vanaf 2015 zijn er echter verplichte erosiemaatregelen.

Philippe D'Hondt heeft al gezegd dat de stroomgebiedbeheerplannen wel degelijk maatregelen bevatten voor het vasthouden van water. In dat verband verwijst de minister ook naar de Hemelwaterverordening die op het einde van de vorige regeerperiode werd aangenomen. Deze verordening bepaalt dat men bij het afleveren van een vergunning infiltratieverplichtingen dient op te leggen. Dat wordt ook goed opgevolgd in de praktijk.

De watertoets is al veel gebruiksvriendelijker geworden. In maart zal daarnaast het resultaat van de enquête over de informatieplicht klaar zijn, zodat de noodzaak voor een bijsturing kan nagegaan worden.

De kaarten van de risicogebieden kunnen worden aangepast op basis van de informatie van de verzekeringssector. Als de verzekeringsmaatschappijen die informatie niet vrijwillig doorgeven, moet men een andere aanpak overwegen.

De gemeentelijke premies voor maatregelen zoals groendaken zijn terug te vinden op de website www.premiezoeker.be. Bruno Tobback kan daarover ook een schriftelijke vraag stellen.

Het BRV wil inzetten op minder verharding. Het gaat vooral over een strategische visie, het plan zal geen vaste percentages bevatten. Het overleg daarover loopt. Op basis van het openbaar onderzoek rond dat plan kunnen de ruimtelijke uitvoeringsplannen op het terrein worden uitgevoerd. De ruimtebalans van het RSV zal overeind blijven in het BRV. De Vlaamse Regering heeft al een aantal initiatieven genomen om de woonreservegebieden die niet goed gelegen zijn niet verder aan te snijden.

IV. Bijkomende vragen en bespreking

Hermes Sanctorum-Vandevoorde herhaalt zijn vraag over het herberekenen van het actuele overstromingsrisico in Vlaanderen. Als de minister daar niet onmiddellijk kan op antwoorden, zal hij daarover een schriftelijke vraag stellen.

Hij stelt vast dat de minister erkent dat de aanpak van de signaalgebieden nog niet naar wens verloopt. De belangrijkste reden is de angst van de lokale besturen voor planschade. Hij benadrukt dat de lokale besturen de garantie moeten hebben op een financiële compensatie als ze de signaalgebieden vrijwaren van bebouwing of verharding. Dat zal veel geld vergen. Toch werd het geld van het Rubiconfonds in 2015 overgeheveld naar de algemene middelen omdat er nog geen aanvragen geweest waren. Zo dreigt er een vicieuze cirkel te ontstaan.

Koen Daniëls heeft op een aantal van zijn vragen nog geen antwoord gekregen. Hij had gevraagd of de bufferbekkens volledig leeg waren vóór de aangekondigde regens van 15 tot 17 januari 2016. Hij had ook gevraagd naar de subsidiëring van de aanleg van bijkomende wachtbekkens en naar de afstemming van de verschillende pompgemalen.

Gwenny De Vroe weet dat de minister van plan is om de watertoetskaart verder te actualiseren. Zij vindt het belangrijk om dat te doen op perceelsniveau. Ze had ook gevraagd of de minister denkt aan het wijzigen van de term mogelijk overstromingsgevoelig gebied. Die term leidt tot angst bij de verkoop van bepaalde panden, hoewel het soms gaat om een goed dat decennialang nooit overstroomd geweest is. *Ludo Van Campenhout* sluit zich aan bij die laatste vraag van Gwenny De Vroe.

Bruno Tobback denkt dat het goed zou zijn als het Vlaamse Gewest zelf zou aankondigen dat het wil werken rond het vasthouden van water, bijvoorbeeld rond groene daken en doorlaatbare parkeerverhardingen. Het zou ook goed zijn als de Vlaamse overheid zou weten op welke schaal dat nu al in de praktijk wordt gebracht. De minister antwoordt hem echter dat hij eens moet gaan kijken op www.premiezoeker.be. Dat is een aanfluiting van ieder parlementair debat en van iedere vorm van ministeriële verantwoordelijkheid. Hij besluit daaruit dat de minister het gewoon niet weet. Het zou beter zijn als de minister dat gewoon zou toegeven, en dat ze er zou aan toevoegen dat ze dit ernstig neemt.

Philippe D'Hondt antwoordt dat de vorige berekeningen van de overstromingsrisico's rekening hebben gehouden met een aantal klimaatscenario's. Hij verwacht niet dat de herberekening tot grote veranderingen zal leiden. De herberekeningen zullen opgenomen worden in de derde reeks stroomgebiedbeheerplannen.

De bufferbekkens die door de VMM worden beheerd, waren wel degelijk leeg. Hij veronderstelt dat dit ook voor de andere bekkens het geval was. De afstemming van de pompgemalen gebeurt op het terrein en binnen de CIW. De afstemming verloopt stukken beter dan in 2010.

Joke Schauvliege beseft dat er onduidelijkheid is over de mogelijks overstromingsgevoelige gebieden. Daarmee zal men rekening houden bij de evaluatie. Misschien zal er een andere terminologie worden gehanteerd of zal men daarover op een andere manier communiceren.

Ze beschikt niet over het overzicht waar Bruno Tobback om vraagt. Indien gewenst zullen haar diensten navragen welke premies er bestaan bij de verschillende gemeentebesturen. Ze dacht dat haar antwoord duidelijk was.

De VMM heeft heel wat middelen geïnvesteerd in de aanleg van bijkomende wachtbekkens. Elk bestuursniveau kan beslissen om daarin te investeren. De Vlaamse Regering wil de lokale autonomie ten volle respecteren. Het gaat echter niet op dat de lokale besturen alleen hun verantwoordelijkheid willen opnemen als er subsidies tegenover staan. De Vlaamse Regering heeft in 2016 al vijftig miljoen euro extra vrijgemaakt voor investeringen in rioleringen. Een groot deel van dat geld gaat naar de lokale besturen. De Vlaamse Regering neemt veel verantwoordelijkheden van de lokale besturen over als het gaat over water. Als Vlaanderen alles moet subsidiëren, dan kan men zich afvragen waarom dit nog een gemeentelijke bevoegdheid is.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Gwenny DE VROE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
GGG	gecontroleerd gereduceerd getij
GOG	gecontroleerd overstromingsgebied
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
MDK	Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust
MER	milieueffectrapport
MIRA	Milieurapport Vlaanderen
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NAV	Nationaal Architectenverbond
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
WUP	wateruitvoeringsprogramma
W&Z	Waterwegen en Zeekanaal